

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

a_1985_004248

ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

ОБСЪЖДАНЕ НА ПИЕСАТА "ОБЕЩАЙ МИ СВЕТЛО МИНАЛО"

Стенографски протокол

София, 19 октомври 1985 година

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н С Ъ В Е Т

ЗАСЕДАНИЕ

Начало: 16,15 ч.

Край: 18,15 ч.

Зала "Н.О.Масалитинов"

ПРИСЪСТВУВАЩИ:

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ, председател

БАНЧО БАНОВ

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ

АСЕН ПОПОВ

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ

МЛАДЕН КИСЕЛОВ

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ

ГАЛИНА АСЕНОВА

АЛЕКСАНДЪР ГРИГОРОВ

ИЛИЯ ДРАГНЕВ

НИКОЛАЙ МИЛЕВ

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ

АТАНАС ВЕЛЯНОВ

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА

СЛАВКА СЛАВОВА

МАРГАРИТА ДУПАВИНОВА

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ

САВА ХАШЪМОВ

ВЕЛКО КЪНЕВ

АДРИАНА АНДРЕЕВА

ДИМИТЪР КАНУШЕВ

СТЕФАН САВОВ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Откривам заседанието на Художествения съвет. Искам да поздравя новите членове - Маргарита Дупаринова, Андрей Чапразов, Славка Славова, Адриана Андреева, ~~Сава Хашъмов~~ ^{Велко Кънев}, като им пожелаая да взимат конструктивно участие в работата на съвета и да помагат на ръководството със своите съвети, предложения и препоръки за да можем с общи усилия да вършим тук тази работа, която ни е поверена и която в някои моменти, както е сегашният, е извънредно трудна.

За дневен ред на заседанието предлагам.

Първа точка - Обсъждане на пиесата "Обещай ми светло минало" от Петър Анастасов с постановчик Асен Шопов. (След приемане на пиесата ще се обсъди и сценографията на Стефан Савов.)

Втора точка - Разни.

Има ли въпроси?

АСЕН ШОПОВ - Предлагам да мине и разпределението на ролите, за да можем да започваме работа.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Разпределението ще се приема във вторник или сряда, допълнително ще уточня.

АСЕН ШОПОВ - Бележката, която стои на екземпляра, след допълнителна справка с автора може да отпадне. От коректност към автора не е написано "сценична редакция на авторовия ~~вариант~~ текст - вариант на Народния театър "Ива

Вазов".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Какво ще пише на афиша?

АСЕН ШОПОВ - "Обещай ми светло минало" - Петър Анастасов.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - По първа точка от дневния ред бих искал да кажа няколко думи.

Пиесата се появи на Седмия национален преглед, представена от Пловдивския драматичен театър. Журито за драматургия ѝ присъди втора награда и оттогава присъствува в афиша на още 11 драматични театри в страната.

С две думи вкам да кажа защо ние се ориентирахме към тази пиеса. Знаете, че за Народния театър е целесъобразно новите български пиеси да бъдат поставяни от провинциални театри, за да имаме известна представа, след което вече да ги реализираме на високо ниво.

Пиесата на Петър Анастасов с нейния сюжет и образи е много интересна с оглед на нашата съвременност. Това е проблемна пиеса с доста остри ситуации и герои, които присъствуват в нея, дори в някои случаи да ни се струват необичайни. В началото, когато се запознах с тази пиеса, аз бях също доста депресиран, но с течение на времето, след като човек се замисли за съотношението на тази драматургия с живота, реших, че може тази пиеса да се предложи на вниманието на Художествения съвет. Освен това, тя вече е показвана и е получила компетентна оценка.

По отношение на нея, разбира се, има и много критични бележки, които се отнасят от една страна до сценичната реализация на Пловдивския театър. А що се отна-

ся до критичните бележки по драматургичния материал, ние положихме много усилия, занимавахме се, възложихме на режисьора да работи. Авторът цяло лято полагаше усилия, по-късно и режисьорът, за преодоляване на някои недостатъци, за елиминирането им, за пропуски в драматургичния материал. Доколкото това е постигнато, може да съдите сами, аз смятам, че Народният театър "Иван Вазов" с една своя постановка може да покаже истинското лице на тази драматургия и да излезе пред почитаемата театрална публика с тази пиеса, носеща остра съвременна проблематика и герои с характери, които независимо от това дали могат да ни харесат или не, присъствуват и не можем да ги отстраним.

Това бяха предварителните думи, които имах да кажа. Не бива да се мисли, че искам да упражня някакво влияние. Всеки има право да каже своето мнение.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Аз познавам добре пиесата на Петър Анастасов, рецензирах я в Пловдив. Четох я и вчера, когато я получих. Не разбрах какво е новото в нея. Не усетих никакви съществени промени. Дали аз не греша или действително няма такива?

АСЕН ШОПОВ - Няма грешка. Тя е претърпяла известна редакция, която не може да се отрече. Промяната е в езиково отношение, малко в композиционно и по линия на някои неща, които в сюжета и в тематично отношение са пренасочени в известна степен. Тоест, опитът да се реконструира пиесата, доведоха до обратен резултат. Затова на основание на авторовия вариант ние предлагаме тук на вашето внимание текст като

редакция. Има съществени промени не по отношение на драматургията, а по отношение на един вариант, на промени в смисъл на подобрения, на очистване на пиесата от редица случайни, дразнещи и немотивирани, неубедителни, лековати неща.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - На места срещнах "за донаписване".

АСЕН ШОПОВ - Анализът предполага включването и на участващите в постановката за доизбистряне, донаписване, изчистване на недостатъците на едно или друго място по отношение на мотивите и поведението, в тематично отношение на пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Имате думата.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - През цялото време когато четох пиесата имах впечатление, че това е същата пиеса. Повдигам този въпрос, защото на много различни съвети (на някои от тях е присъствувал и др. Дико Фучеджиев) е ставало дума, че пиесата трябва съществено да се промени, че този герой е станал не положителен герой, че липсва достатъчно борба и страдание в неговото поведение, защита на неговите истини и т.н. Понеже аз не мислех така, затова и зададох този въпрос.

Мисля, че пиесата носи своята истина, своята жизнена и психологически мотивирана правда. Убеден съм, че Литературното бюро и режисьорът са постъпили мъдро като са се придържали към структурата на произведението, характеристиките, образите, взаимоотношенията. Не съм сравнявал двата варианта и не мога да кажа конкретно, но останах с впечатление, че промени няма.

Това е положителна оценка от моя страна. Запазена

е атмосферата, интонацията, езика. Мисля че на места има известно облекчаване, известна преднамереност и бит. За Стамен също имам бележки, но това са по-скоро емоционални впечатления. Не съм преглеждал задълбочено нещата. Убеден съм, че пиесата е съвременна и по своята същност и по своята истина и по формата си. Тя се развива в рамките на една традиция в българската драматургия, за отразяване на народната душевност. Като знаем с какво разполага днес българската драматургия, убеден съм, че пиесата на Петър Анастасов има възможност за добра защита на сцената на Народния театър.

Предполагам че в процеса на работа по постановката някои неща ще се обогатят, ще се доразвиват. Авторът трябва да остане верен на себе си. Разговарял съм с Петър Анастасов. На него са му известни тези критични бележки, които се чуваха тук-там, на различни нива. Стамен трябва задължително да запази своя характер - чепат, сложен и този характер трябва да поеме върху плещите си една идея и нейната защита. За мен лично промените, които трябва да настъпят в творческия процес са по посока на уточняване на взаимоотношенията в пиесата, на някои реплики.

Има нещо първично, сурово в пиесата, което респектира и мисля, че при една добра сценична защита (а не се съмнявам, че пиесата ще получи такава), ще се получи хубав и твърде интересен спектакъл. Интересно в творбата е изграден образът на комуниста.

Разбира се, възможно е да има други пиеси, които

са написани по-майсторски, някъде диалогът да е по-брилянтен, или сюжетното действие - по-динамично. За нас основното е, че има един авторов свят, който за нас, литераторите, театралите, е малко познат и за част от публиката също ще бъде едно откритие.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Има думата Андрей Чапразов.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Позволявам си да подкрепя Димитър Канушев и същевременно ще се опитам да му сложа бариера. Много често ние тук, ходейки по авторовите мъки, се разминаваме с актьорите, които изпълняват ролите в пиесите, и по-късно с обществеността, с Негово Величество Зрителя, нашата публика. А това е най-важно за нас. Аз четох пиесата в нейния най-суров вид, в края на сезона. Затова попитах Канушев "дали тази пиеса ще "вади вода за нашата воденица".

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Известно е, че тя е консумирана вече пред пловдивска публика и не само там.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Но "Тази малка земя" претърпя фиаско навсякъде в провинцията с изключение на Благоевград и Кърджали, където постановките бяха шо-годе сполучливи. Включително и в Пловдив беше неуспешна постановката. Знам и позицията на Джагаров по този въпрос.

Що се касае до усъвършенствуване на езика и диалога - това вече си е наша, вътрешна работа - на драматурзите, на режисьора, на актьорите, които ще работят в постановката. Въпросът е доколко нещата ще ни удовлетворяват и каква част от публиката ще приеме темата и сюжета.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Пиесата носи истина, тя е правдива. Идва се до момента, в който е много важна как ще от-

кликне публиката, обществеността утре.

АСЕН ШОПОВ – Коментира се впечатлението, че това е почти същата пиеса и промените едва ли се усещат. Това е може би добрата страна при правенето на пиесата. Изхождайки от опита при работата на автора през лятото по пиесата спрямо текста и сюжета, считам, че няма никакъв резултат. Нещата се отведоха към една нравоучителност, дидактика, по-лоши и по-отчетливи от присъстващи в първия вариант на пиесата. Тоест, вместо да подобрим нещата ги разваляме. Какво обаче е същественото в промяната сега. Естествено, от един прочит, от едно гледане, това са неща, които отбягват от вниманието. Отнася се до баланса на тенденцията в пиесата, която ангажира персонажите. Спомнете си, че в представлението идва герой екс пронто, а мотивът е: виж какво, дай ми едно място за вила. Това е основно стресово състояние, усещане на героя. Вторият момент, обременяващ героя е сцената с бабата – ще видим, трудно е, ред се чака, няма да ти дадат и т.н., основния момент – истината за телефонния разговор и на същия принцип – на плоскостта на истината. Д-р Богдан Райчев е освободен от тази функция. За баба Неда по въпроса за печката – има категоричност – ще намеря печка за тебе. За телефонния разговор – би трябвало да се дотълкува. Търсенията от моя гледна точка ще бъдат в друг план, в смисъл – "Нищо не ми струва да завъртя телефона. Конфликтът ми с тебе, моя син, е че в момента, в който прекрачваш и ще застанеш на мястото на дядо си, без стеснение и свян се опитваш да намериш оправдание на нахалството си. Искаш нещо и смяташ, че това е редно, че всички го правят. Това аз не мога да приема. Това ме плаши и тре

вожи. Моят син не бива да мисли така." Искам пиесата да се тълкува. Редното или нередното, което така или иначе се е наложило в практиката и няма така лесно да се отървем, да се отстрани безболезнено и да се оправи окончателно. Не е в обекта на внимание на пиесата, че се приема за нормално анормалното, деформираното. А това е убеждение. Оттук нататък всички изводи са в идейно-тематично отношение. Затова решихме да не пипаме нищо по текста, но с уговорката, че трябва да се проверят всички комплекси съображения и да се достигне до някаква логика като логика на поведението, която някъде спира и търси своя емоционален еквивалент.

В тази насока може да се стигне до още нещо, което трябва да се каже в един или друг пункт да изкристализира още текст и т.н.

Това е моето становище.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА - Аз за пръв път снощи прочетох пиесата. Бях чула най-различни мнения, едни добри, други - не от тези, които вече са гледали пиесата. Зная и че е наградена на националния преглед за драматургия. Проявих интерес, исках да видя какво представлява тази пиеса с оглед на днешния съвет.

Пиесата страшно ме озадачи в първия момент като я прочетох. Какво искат да ми кажат, че този Стамен е положителен герой? Много се извинявам. Изобщо не е положителен. И тази Магда, дето се появява от някъде и защо се обяснява в този двор - абсолютно неоправдано и неправдоподобно е. И то в момент, когато се говори за едно обновяване, за бо̀ба с нередностите, неща, които са много по-важни от тези места за вили и прочие, за които става дума в пиесата.

Искам да подчертая, че са нужни нравствени стойности и тези личности, които са носители, трябва да се изявяват в драматургията не едностранчиво, схематично, тезисно, а като едно време, а в едно действие.

Какъв е този баща? Не съм съгласна с това лековато отношение към нашата младеж. Аз съм солидарна с този син - "ние се обичаме и искаме да живеем заедно". Какво е това "аз няма да ти разреша да се преместиш"? Бащата няма да използва своите връзки. Къде е конфликтът? Момичето няма да стане актриса и ще дойде при него. Получава се една тезисна работа. И тази история с баба Неда. Тук той няма вина, наистина. Каква майка е тя да му прости такова нещо. Вярно е, казва, че е светица.

За Магда също имам възражения.

Този човек имам чувството, че не обича хората. Не го смятам за положителен герой. Тук има нещо основно, което не мога да приема, особено тези младежи. Какво си казват, какво ми остава в съзнанието като нравствена ценност. Най-добре са описани двамата старци, които пред прага на смъртта докрай отстояват в себе си нравствени ценности.

Всички подчертават, че представлението се е харесало, имало е успех. Може би греша аз, в сравнение с пиесата на Хайтов "Празникът", смятам, че не е на равнището. Къде е по-добра другата пиеса. Но, щом като е решено, може би има някакви възможности да се направи интересен спектакъл...

И пиесата на Маргарит Минков е много по-силна.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Има думата Маргарита Дупаринова.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА - Аз бях в журито през миналата година за националния преглед и смятам, че в работата на Пловдивския театър беше недостатъчна режисьорската работа. Смятам, че една такава пиеса със своите слабости и грешки е необходима за нашето време и съм убедена, че нашият театър ще се справи и с тази задача, която няма да бъде от най-лесните. Сигурна съм, защото зная как се работи именно в нашия театър и специално др. Асен Шопов. Той ще изчисти това, което е нужно. Има върху какво са се стъпи.

Ако действително няма по-добра драматургия, тази пиеса е крайно необходима за нашия театър.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА - И пиесата на Станислав Стратиев е много по-хубава.

СЛАВКА СЛАНОВА - Аз бегло прочетох пиесата днес и не ми хареса особено. При бегъл прочит, наистина, не мога да се каже съвсем категорично.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Антония Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА - Общо взето, на мен много силно ми допадна пиесата. Считам за огромна авторова находка връзката на тези трима българи - дядо Димо, Стамен и малкия Димо. Даже ми се стори, че някъде в нас изпитваме носталгия по характерите, които могат да казват "да", могат да казват и "не" и "да-то" си е "да", а "не-то" - "не".

Това, което ме смути в пловдивската постановка беше изпълнението на актьора. Това е човек на минало време, прагматик, който казва не, не и не. Това е човек, който реагира на нещата точно и "не-то" при него действително е "не". Но такава формулировка утежнява. Струва ми се, че редакцията, която напр:

ви театърът и която е авторизирана от Петър Анастасов, в това отношение е сполучила. Изчезнал е моментът на немотивираност, а е останала дълбоката убеденост да се спира инерцията, която може да ни завлече към това да се оправдаваме, че всички правят така, всеки гледа да си нареди детето. В живота всички се респектираме от тези истини и не случайно всички в пиесата се стремят към тази къща.

Искам да наблегна на нещо, за което Асен Шопов не говори. Освен сюжетния ход в пиесата има и една поезия, която не бива да се пренебрегва и да не я оценим като развитие.

Общо взето, това е първата пиесана един талантлив и голям наш поет. Не е често срещано явление дебютно проява на наш автор да е била на толкова равнище. Втората му пиеса също има интересни и силни качества. Неца да гласуваме доверие на този автори на произведението му, да му подадем рамо. Пиесата има обаятелни качества, което не се среща често в нашата съвременна драматургия. Езикът е удивителен, много български, с корени от къде сме тръгнали и накъде отиваме.

Това е посоката на голямото движение в пиесата.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Предлагам да бъдем малко по-умерени в оценките и хвалебствията.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Искам да добавя още нещо за главния герой - Стамен. Досега той е ръководил по този начин. Сега му обръщат гръб синът му и другите. Но когато се решават тези неща е необходимо да има нещо като катарзис. Повече така не могат да се установяват връзки с хората, с народа. Стамен трябва да остане верен на характера си,

на биографията си, на идеите си. Но непременно зрителят трябва да си зададе въпрос от сега нататък как този човек ще установява отношенията си с хората, и там е проблемът за очовечаването на героя от пиесата: в неговата самокритичност, в самооценката му, че така повече не може.

Разговарят с автора на пиесата по приятелска линия. Той отстояваше да се запази автентичността на характера на Стамен.

БАНЧО БАНОВ - Той описва баща си.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Все пак, необходим е един монолог, една сцена, където той трябва да проумее нещата. Правили сме го това нещо в театъра. От подобно нещо се нуждае пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Има думата Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ - Нямах намерение да се изказвам, но все пак взимам думата, за да е ясно, че имам някакво отношение към репертоарната политика на театъра и в частност към тази българска пиеса.

По принцип, аз винаги заставам на следната позиция, щом се появява българска пиеса, трябва да съм три пъти по-внимателен и гъвкав и да проявя по-сложен, по-тактичен подход при обсъждането ѝ. Защото къде е тази българска драма, която да ни "изсипва с коша" и за която да си кажем, ето, това е, няма повече какво да се иска. Като прочетох пиесата аз много внимавах да не говоря големи думи, да намеря балансиращи страни, за да върви работата. Когато гледах пиесата и сега, прочитането на текста предизвика у мен много противоречиви чувства. От една страна ме заинтригу-

ва с нещо, защото се съпротивлява с някои неща от живота. От друга страна ме подразни с изключително примитивната театрална техника, която е демонстрирана - появява се двор, Магда, доктор, Йордан - това е безкрайно позната техника, нищо ново не открива авторът. В същото време има една вътрешна суровост, противоречивост, която по всяка вероятност е нещото, което интересува повечето хора. Моят колега е пред много сложна задача изправен. Начело и водейки един бъдещ творчески колектив, той трябва да даде живот на един спектакъл. Шопов е отново в много сложно положение. Онова, за което разсъждава Стамен е нещото, от което се нуждаем в този живот - да го припомним и да го въдворим отново. От друга страна има явления, които отдавна са опровергани от живия живот - нищо лошо няма, напротив, в това да се дават на хората вили, за да си почиват и да се лекуват. Нищо лошо няма и в това един младеж да се преразпредели в името на любовта му. Не намирам нищо лошо. В същото време принципността на Стамен я приемам. Но едното или другото трябва да получи превез.

Стамен вътрешно ми е чужд. Аз емоционално не съм на негова страна, ако някои неща не вземат страна.

Ако си спомняте, има един герой от пиесата "Иванов" на Чехов, който непрекъснато повтаря, че е честен човек, а в същото време мачка и тъпче. Има и едно изказване на Ив Монтан по повод филма "Четиридесет и първият" в смисъл, че щом тази революционерка, която открива любовта си, я жертва заради идеята, то това вече е крах на хуманизма.

Стамен пренебрегва любовта на сина си. Защо? Какво лошо има в това, ако се реши другото - да се преразпредели и да си обича момичето.

Кои принципи, наистина, са по-важни? Дали тезисните, книжните, или човешките, природните?

Тези са въпросите, които ме карат да стоя малко настрана и да имам известни резерви. Съществува една вътрешна опасност, от която режисьорът трябва да се пази.

Много ще бъде радостен, ако този човек претърпи някакво сломяване, някаква промяна, катарзис. Но ако няма такава промяна, ние вътрешно ще го осъдим този човек, защото мина времето на такова отношение към човека. А така е трудно човек да го аалюби и да му повярва на този герой. Или не го разбирам правилно, или не съм чел внимателно.

Все пак въпреки тези ми усещания, пиесата с нещо ме интригува, кара ме да я чета - може би със суровостта си, с явленията, които сме забравили, или не сме съхранили. Коя българска пиеса, идваща в театъра, не е имала нужда от доработване. Талантливият колектив, начело с Асен Шопов, общата настройка за работа, вече са гаранция и дават една сигурност, че нещата ще се преодолеят и ще се избегнат схематичните и тезисни моменти.

За ролята на Стамен трябва да се предвиди водещ актьор, който да го изведе сложно, да го изведе до катарзис.

При всички случаи надделява усещането, че е възможно работата да стане, че "майката му" е сложен подход към творбата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Давам думата на Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ - Мисля, че изказванията, особено това на др. Люцканов показват много от проблемите, които

стояха пред Литературното бюро, когато работеше с автора. Моля да бъдат уверени всички тук присъстващи, че всички тези недостатъци, за които стана дума бяха ясни в процеса на работата над пиесата, в преработването ѝ. Някои от тях вече са избегнати. За други се оказа, че са противоречащи на структурата на пиесата и че ние сме виновни, че ги искаме.

За мен лично стоят два кардинални въпроса, които са в плюс на пиесата, след това ще кажа и за другите неща, които трябва да се намерят в процеса на работата.

По първия кардинален въпрос, за това говори и др. Фучеджиев, че в пиесата има истинност, срещаме се с къс от живота. Може да има някакви недостатъци и сравненията не в полза на творбата да са вече направени, но тази пиеса ни показва част от нашия живот. Написана е от неопитен драматург, но това е истина. В текста са поставени много въпроси. И ако едни са "за", а други - "против" главния герой, в това няма нищо лошо. Напротив. За нас е достатъчно публиката да си постави тези въпроси след като напусне залата и вече театърът ще е изпълнил основната си задача.

Факт е, че пиесата е написана от един талантлив човек, а талантливите драматурзи днес не са толкова много. Смятам, че ние като водещ театър трябва да подадем ръка на този автор от най-младото поколение драматурзи в нашата страна.

Това е по първия кардинален въпрос.

Второ - тази противоречивост, която предизвиква главния герой. Аз възприемам тази противоречивост в оценките.

И стигам до претенциите ми към автора. Дали ние ще го направим героя "положителен", с един катарзис накрая, което е по-трудното, но и това може да се реши. Или ще оставим този въпрос у зрителите, но без героят да се променя докрай. Аз смятам, че Стамен не бива да се променя, въпреки че си задава въпросите. И нека зрителите да си отговорят, защото те срещат, те познават такива хора. Важното е, че ние го повдигаме този въпрос - за принципността, доколко тази принципност е неприятна, доколко ние я възприемаме като нещо отживяло, нещо догматично, и кой е прав - ние ли, той ли. Нека да оставим така нещата, сега е модерно да се говори за отворена структура на произведението. Това е единият път, смятам че е по-за предпочитане, въпреки че ще имаме големи неприятности с онези, които обичат отговорите в театъра.

Можем да решим да дадем и отговор. Имаме възможност. Но в случая ми се струва, че в някои места героят трябва да отиде докрай.

По втория кардинален въпрос, за който ми се струва, че трябва да има отговор в пиесата (не знам дали съм прав и дали това е възможно като структура на произведението). Видете ли, всяка истина се проявява в практиката. Пиесата е някак си изкуствено харметизирана в едно семейство. Този човек е ръководител, този човек върши някаква работа, обществена работа, която му е възложена от партията и държавата. Аз не знам този човек, с нито едно изречение авторът не ми е казал, дали той си е свършил работата, за която е поставен, дори и с погрешни методи. Какво е "дереджето" в неговото стопанство?

АСЕН ШОПОВ - Какво значи "с погрешни методи"?

БАНЧО БАНОВ - В кавички казвам погрешни. Интересно ми е какъв е обективния резултат от неговата работа, не като баща на Димо, а като ръководител. Може би това нещо не може да влезе в пиесата, но на мен ми се иска да го има. Това ще бъде единственият реален критерий какво сме спечелили и какво сме загубили. Разбира се, пиесата е достатъчно трудна и Асен Шопов си дава ясна сметка за това, че нашият театър е изправен пред една изключително трудна задача, но, уверявам ви, че мнението на Литературното бюро е, че тази пиеса е достойна за театъра.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Друг иска ли думата?

АСЕН ШОПОВ - Тъй като разговорът се очерта противоречив и проблемен и тъй като ангажиментът на театъра сттази пиеса даже като адрес на представлението е твърде сложен, аз смятам, че разговорът не е излишен. По-добре е сега да говорим, отколкото после. Сега започваме.

Дълга да кажа, че съм извървял цялостния път и същия процес, през който вие минавате сега, тоест, с всичко онова, с което вие се сблъсквате, тръгнал съм с всички въпросителни, противоречия, вътрешни гърчове и съмнения. Изходът от този процес е или убеждението в нещо, на което ще стъпиш, за да започнеш доказателствената страна на въпросите, да изграждаш цялото. Авантюризъм би било обратното - неубеден да тръгнеш да правиш нещо, за да видиш дали то ще стане сбъркано, или накрая ще се получи положителен резултат, или пък в крайна сметка - да се откажеш от това представление. Тоест, считайки, че има такива и такива позиции, аз нямам основание да тръгна да правя нещо, което не ми гарантира сигурен положителен резултат.

Мисля, че причината за различните мнения и становища е в невъзможността в първия прочит и от това колко внимателно е изследван материала, да се каже точно всичко. Това е причината да се появят и крайни мнения по въпроса за пиесата, каквото е това на Таня Масалитинова, като отрицателна реакция. Тоест, така коментирана пиесата - какво е това, какво е онова - е на нивото на липса на поглед и усещане към пиесата, макар и с всичкото право на мнение. Не искам да обиждам, споделям на какво смятам, че се дължи това отношение.

С изключение на един от пунктовете в пиесата, който не е подсказан нито с ремарка, нито съм счел за нужно да обяснявам присъствието на Магда, което от моя гледна точка също е алогично в този двор, в този дом. Убеден съм, че този персонаж не може да влезе тук и никоя жена с подобни отношения към героя не може да дойде в дома ми и да води такива разговори в присъствието на семейството ми. Имам някаква решение, още повече, че Магда е крайно съкратена в този вариант на текста. Освободена е от много сюжетни моменти, които също пропускате когато твърдите, че пиесата е същата. Тя не е ангажирана с това - "искам да стана миячка там, трябва ли да подам заявление" и разни такива истории, но тя задължително трябва да присъствува, макар че пиесата проявява тенденции да я изплюе, не може да се освободи от нея, защото целия мотив на поведение на Вера и взаимоотношенията Вера-Стамен отиват на "кино" и "увисват във въздуха". Тя е нужна дотолкова, доколкото у този човек има нещо сложно, нещо лично и много противоречиво вътре в него.

Ако трябва да подсказва само логиката на поведение-

на героя, която не е грубо казано реалистична, а в друг някакъв план, тя присъствува дотоклова, доколкото у всеки от нас може да има някакъв комплекс, свързан с даден човек. А как това сценично ще се реализира и до каква степен ще бъде убедително, нека да не разказвам предварително намеренията си за представлението. То е друг въпрос.

В подобен аспект е освободена от биографична натовареност и другата героиня, ако ви е направило впечатление - "майка ми е шивачка, вашите големци сигурно си шият при нея, ВИТИЗ" и т.н. - това нещо го няма, защото не беше много добро.

Какво е по-важното. Ако не усетим човешкия дух и онова, което е заложено като мисъл в пиесата, тогава тълкуването на буквалния план наистина може да бъде отрицателно. В този смисъл мисля, че не е справедливо обвинението към героя, че е непукист към любовта на сина си към момичето. Такова нещо в пиесата няма. Там изрично е казано: "Нямам нищо против, женете се, любете се, но друг е въпросът, че по другия момент ти изправяш моята позиция пред изпитание."

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Той разделя въпросите.

АСЕН ШОПОВ - Да, и ще видите, че ако вземем изречение или отделна реплика, тогава ще видите как в тази фраза, която може и да не се забележи от пръв поглед, съществува цял един свят. Тоест, онова, за което говорите - има ли в този герой катарзисен момент, или колебание, или съмнение - такава реплика дори е написана, след което е и повторена съзнателно: "Всички те смятат за луд! Всички ме смятат за луд? Наистина ли всички ме смятат за луд!?" Това го има в пиесата и изискването за проява в героя тук е противоположна

Тоест, задължително е нещо да се промени под натиска на героя, или сблъсквайки се с остротата му, която проявява в конкретния жизнен момент, защото не би могла да не се прояви в този летен ден (просто да не се случи тази домашни случка). Около него трябва да се промени нещо и ще се промени онова, което е по-слабо или онова, което е деформирано. Дали ще стане ултимативно, или чрез разпореждане ще се промени и ще се коригира, или чрез стресова ситуация, тоест, ситуацията ще ме изправи пред самия мене в ситуацията. Или по-точно: аз прав ли съм или не съм прав, което е и темата на Димо. Това е и същественото в пиесата. Ако синът се замисли. това вече ще значи, че нещо се е променило, нещо се е случило.

Стамен е човекът, който от днешния ден ще се качи горе, на втория етаж и не бива да се търси неговото измерение в обществения живот, в утрешния ден. Утрешният ден принадлежи на Димо и каква ще бъде практиката и поведението на Димо или промяната в съзнанието му ще бъде прицелната точка на пиесата, респективно на представлението, което ще правим.

Това поколение, което то ще дойде, идва и застъпва на вахта в живота, в неговите ръце е съдбата на утрешния ден. Станах да кажа тези неща, защото от колебанието, през съмненията и през желанието да се открият "белите конци" (а те присъствуват в пиесата), не се отчита, че това е първата пиеса на един талантлив поет и опитващ се да стане драматург поет, който вероятно ще извърви (и дано извърви) целия път, който извървяха и Иван Радоев и хикс и игрек от поетите, които отпоетите, решиха да пишат драматургия.

Некоректно е да се сравняват в един такъв момент Петър Анастасов с Николай Хайтов, както Маргарит Минков с Йордан Радичков. Аз не коментирам произведенията, а коментирам некоректността за такава съпоставка.

В заключение, имам ли достатъчно основание, идейно съдържание, достатъчно провокативна мисъл и идея в пиесата на Петър Анастасов, която да ангажира усилията на Народния театър с мисълта, че има какво да сподели със зрителите и истинно ли е това, дали е истинско, а не измислено, фалшива (независимо от не добре списаното на места)? Имам!

Празните места за дописване и усещането за прискърцване, за недостатъчност (още нещо тук трябва да се каже) и ако може тук един монолог да се трясне, който ще обясни нещата докрай - това е ясно.

Тоест, когато в съзнанието на един човек стои понятието "революционен процес, движението на живота по отношение на посоката към идеята, към идеала" - това вече е значимото. Той не е сюжетен герой, той е човек, който не може да приема съществуващите отклонения. А отклонението е факт. Ние го консумираме пожизнено. Ако искате мога да изгрубей чрез примера как един човек полага всички усилия в момента най-напред да неутрализира, да спре или да даде обратен знак на една инерция, която е станала практика. Ние я консумираме ежедневно на много високо равнище и във възможно най-голям мащаб. Това мен ме респектира и аз намирам общ паралел в двете неща.

Чудесното е, че пиесата е нравствено-етична, камерно психологическа, тоест, че действието в пиесата се развива

В един дом, в нашия дом, а обобщението трябва да се развива от въображението на публиката.

СЛАВКА СЛАВОВА - Какво му е светло на миналото?

АСЕН ШОПОВ - Да не ме е срам от биографията ми.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Много е разширено като понятие време заглавието, защото веднага след заглавието "обещай ми светло минало" една част от публиката може да отиде към друго тълкуване - кое минало? Трябва да се намери някаква конкретизация на заглавието - в смисъл на забравените скрижали на нашето минало от следреволюционния момент на тази страна, в която живеем. За това става дума.

АСЕН ШОПОВ - Моето съзнание за моя живот.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Ясно, но трябва да се намери точния акцент в заглавието.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Има думата др. Младен Киселов.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ - Според мен разговорът се върти естествено около този централен герой не случайно, тъй като според мен има основен проблем в тази пиеса от гледна точка на професията му за драматургите и на практиците, които после ще го правят този текст. Мисля, че разговорът за неговата изключителност, би трябвало да бъде с доста уговорки или поне за мен това е така. Да, ние се нагледахме и продължаваме да гледаме с нарастващи темпове колко думите станаха все по-относителни и правилните думи на този Стамен на пръв поглед правилната му позиция, изразена с думи, през целия му досегашен живот е довеждала до катастрофи - по-малки или по-големи. Тоест, пред нас е човек, който правилно говорейки, къса връзките си

с всички наоколо. Животът му доказва непрекъснато, че той може да си говори каквото иска, а животът е нещо друго. В този смисъл смятам, че имаме работа с герой дълбоко декларативен още в замисъла си. Авторът се е успокоил на това, че героят като каже нещо, това е достатъчно. Тоест, като изрече нещо, това е достатъчно. Аз смятам, че и публиката и всички нормални хора в театъра са надраснали това време, когато декларацията значеше нещо.

Животът ни доказва ежедневно, че декларацията не значи нищо. Нищо! Ако следите речите на днешните, съвременни "големи" в политиката, ще видите, че всички те са написани с по двеста думи. Едни и същи, едни и същи! Непрекъснато Рейгън говори за свобода, за равенство, за права на човека, за мирно бъдеще и т.н. и т.н. Терминологията престана да бъде действаща сила. Тя започна да се превръща в една спирачка в съвременния свят.

Примерно, колкото повече следя тези дни дискусиите на ЮНЕСКО, виждам доколко езикът вече престана да занимава хората. Те пропускат покрай ушите си всичко, което в речите се бълва като думи - красиви, силни, мощни - и искат да стигнат до същността, а именно: колко пари красиво говорещите ще вложат за развитие на образованието в слабо развитите или развиващите се страни. Затова американците напуснаха организацията. Защото се оказа, че говорейки красиви думи много години наред, бедните страни вече не им вярват и престават да гласуват за тях, тъй като говорейки хубави думи и мощни фрази, боравейки с украсен език, вече нищо не се върши в днешния свят.

От гледна точка на това, смятам, че героят носи авторов проблем, авторово недоглеждане още в конструиран-

нето му. Моето отношение към тази история се приближава до това на Николай Люцканов в смисъл - пред нас е една драматургическа ситуация, която авторът гради противопоставяйки първо поколения, второ - противопоставяйки гледни точки, в които има драматизъм, т.е. - любовта на двамата млади. Така, ако вървим по класическите канони - любовта на двамата млади или гражданския ни дълг те да не са заедно. Ако вземем тази изходна ситуация за база на историята - то има какво вече да се играе, при положение, че човекът Стамен постъпва, говори, движи се, действа и мисли много по-сложно. На този човек тук му е леко. На този човек не му мигва окото, не му трепва нищо да каже: "женете се, каквото искате правете, но вие няма да живеете заедно, защото моите принципи го изискват. Съжалявам, но животът ежедневно до казва, че те се любят, живеят заедно, правят каквото природата иска и неговите принципи отиват по дяволите, с извинение за израза.

Тоест, не можем да декларираме правилни принципи и с това да изпълним мисията си на провокативност спрямо залата, защото залата се е наслушала на това и да смятаме, че залата ще каже: "Ей, как действа този човек!" и ще тръгне вътрешно с него - аз се съмнявам. Или поне аз не тръгнах след представлението, което гледах, може би причината е била в решението на постановката, разбира се и на, бих казал, емоционалния ход на театъра спрямо своя герой и от тук - мост спрямо емоционалността на зрителите.

Аз смятам, че разделянето, за което говори и др. Фучеджиев, разделянето от страна на Стамен на тези две

неща - тук се корени схемата. Можем да си спомним много пиеси от определен период, аз за съжаление само съм ги чел, не съм ги гледал поради възрастови особености, в които разделянето беше изискване на писането на драматургия. Тоест, ние сме граждани, ние сме железни, ние сме еди какви си и животът ще го подчиним на нашето желязо. За съжаление животът се оказва по-сложен от тези хора, които смятаха, че това ще стане. Това не стана така. Стана по друг начин. Явно е. Стана при онези, които умеят другото, човешкото - те оживяха. А тези, които смятаха, че ние ще подчиним с фрази, просто ги няма, те съществуват физически, но не представляват нищо. От тази гледна точка смятам, че основното нещо, с което ще се сблъскват при Стамен, защото за останалите герои няма толкова голямо значение, това е намирането на ключа към този човек, за да бъде той смислаем за зрителя, възприемаем, проникващ в мислите и чувствата на зрителя.

Тезата, че той изричайки думи, свършва мисията си на сцената, убеден съм, е обречена. Смятам, че конфликтът, който младите започват сега носи нещо истинско още в авторския намисъл именно защото е конфликт между любовта и дълга. Това е един от вечните конфликти и струва ми се, че по време на работа по постановката ще се получи интересен репетиционен процес. Аз съжалявам, че тук сега не присъства и авторът, тъй като чухме доста интересни неща от изказванията на различните колеги. Сигурен съм, че присъствието на този конфликт вече е гаранция за интересна работа.

Основното, обаче в този герой за мен поне в този вид на написания текст не е решен и е нужно решаването му

не като отговор, а решаването му като наш практически проблем на поставянето на тази пиеса. Решаване не за да дадем смлян отговор на публиката, а решаването за нас самите - какво вадим от този тип, което да е важното, което да съдържа задачката на времето, в което живеем, защото ние живеем в загадъчно време.

Аз смятам, че този човек, така изразен, както сега го намираме решен и казваме за него, че слиза от сцената и се качва горе и се превръща в исторически експонат и бъдещето е на младите - той бързо се изчерпва. Изненади няма в този човек заредени. Ако възприемем това, че казва "не" и поради това ще бъде вече особняк, нататък следващата крачка, реалната, истинската изненада (защото другото не е изненада (да намираме на сцената един деклариращ правилни неща човек - за днешния зрител) е друга. Ходът е друг. Аз така и разбирам думите на др. Канушев и това, за което говори Чапразов - нуждата от промяна в него. Но не в смисъл на осъзнаване и т.н. Тоест, не говоря за тематични предложения как да бъде решен образът, а говоря за това, че интуитивно всеки от нас изпитва някаква необходимост в този човек да има повече вътрешна емоционалност, повече неспокойствие...

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА - ... развитие...

МЛАДЕН КИСЕЛОВ - и съзнание, че работейки с хора и сблъсквайки се с най-близките си, не бива да продължава повече така. Не случайно някои хора, на чийто жизнен път сме свидетели в това десетилетие, си отидаха така бързо. Точно защото те не можаха да смелят това противоречие. Смятам, че ако представлението извади едно противоречие

в истинския му, нерешен още от живота дух, то ще си свърши работата и аз вярвам, че точно в тази посока ще се поведе репетиционния процес, познавайки добре работата на Асен Шопов.

Режисьорът мисля че е точно човекът, творецът, който има правото да се хваща сттози сюжет или с подобни сюжети, защото и на класически материал и на съвременен материал досега той е дал примери на овеществяване върху сцената на неразрешими, дълбоки човешки конфликти. Ако това се получи и тук, смятам, че театърът вече има правото да постави този материал.

Ако ние тръгнем по пътя на една положителна тенденция да утвърждаваме, а утвърждаване в пиесата само е заявено, лично аз, четейки и спомняйки си представлението в Пловдив, не усетих да влиза това нещо в съзнанието ми по такъв начин, че да не мога да го забравя на излизане от залата. Може би моето изказване е продиктувано от спомени от представлението, което съм гледал и образът беше актьорски представен много еднопланово, но и сега, четейки текста, смятам, че с това противоречие у героя, ако не се справи с него репетиционния процес, то ще остане един недостатъчно ясен театрален ход като послание към зрителя.

Някой тук говори за старците. Примерът е подаден от самия автор. Пример за това, че може да се подходи и почовешки към проблема и това трябва да бъде водеща позиция по време на репетициите, защото тези персонажи са крачка напред, едни върди напред пред Стамен. Те вече са драматургическа десетица като попадение. Стамен е някъде около осмицата.

Липсва попадение, за което да кажем - да, този човек се сблъсква с тези противоречия, с които се сблъскваме всички и страната като цяло.

Нагърбването със солидни декларации да преодолееш лавината на живота, мисля че не е убедително. Това доказва, че щом си сам пред лавината на живота, то нещо не си уловил, че лавината на живота те задминава и ти ставаш декларативен пред тази лавина. От тази гледна точка Стамен става уязвим, ако говорим за положителен герой, човек, който владее живота, който движи този живот напред. Според мен Стамен е малко „движен“ от живота. Аз и на времето се отнесох скептично към декларациите, че най-после е намерен един положителен герой за националния преглед, които се поместваха в пресата. Това за доста хора остана неубедително, защото мисля, че положителният герой е точно човекът, на когото не му е лесно, човекът, който се бои да формулира и с лекота да раддава формулировки, колкото и те да са правилни.

Накрая искам да кажа, че включването на този материал на фона на това, с което днес разполагаме като съвременна българска драматургия, е правилна стъпка. Ние се намираме в период на една недостатъчна творческа активност на нашите писатели в областта на драматургията. Наличието на тази пиеса в портфейла на театъра е възможност да се излезе с чест все пак с една достойна премиера в навечерието на един конгрес, който ще очертава да бъде истински проблемен. Очертаващият се конгрес ще бъде истински проблемен конгрес за страната. И в това отношение аз виждам някакво единство между търсенията за път, които ще съпровождат XIII конгрес - решението да се търси път, нов път, и

поставянето на проблема - търсене на път за излизане от един истински жизнен проблем.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Друг иска ли думата, или да приключваме? Не.

Аз слушах много внимателно всички изказвания и самият факт, че има толкова изказвания и противоречиви мнения вече говори за интересността на задачата. Доволен съм от изказването на режисьора, което показва, че за него задачата и материала са му твърде ясни. Разбира се, аз мисля, че в процеса на работата някои неща ще бъдат доусъвършенствувани, но аз съм абсолютно категорично "за" тази пиеса, която е много интересна, много проблемна.

В началото на обсъждането аз направих шеговита забележка в смисъл къде са тези по-хубави български пиеси? които с удоволствие да поставим тук. Тази пиеса обаче е наистина дискуссионна, а това според мен не е недостатък. Ние тук ще работим заедно и смятам, че Народният театър може да поеме един такъв творчески ангажимент да помогне за усъвършенствването и по-добрата реализация на един материал. Другари, това е една трудна територия. Ако пиеса като "Театър, любов моя" (произволно избирам заглавието) не се пише по-лесно, то проблематиката, с която се занимава тази пиеса е съвсем друга, тъй като тя засяга много хора с различно мислене, тя засяга, ако щете, хора с различни интересни и различни посоки от развитието на нашето общество и засяга много порочни явления, които са на път да изкривят много сериозно нашето общество. Няма защо да си правим илюзии с тази работа.

Тук нещата трябва да бъдат балансирани. Режисьорът, надявам се, е слушал внимателно и ще приеме голяма

част от препоръките и бележките, които бяха направени, но, убеден съм, че е по нашите сили да реализираме тази творческа задача по най-добрия начин.

Разбира се, има хора, на които тази проблематика им е чужда и казват, какво ще се занимаваме тук с тези работи, като изкуството е нещо друго. Но ние, с цялата отговорност, която носи театърът за развитието на проблемната драматургия в нашето съвременно общество, трябва да се заемем с тази задача и да я решим съгласно нашите възможности, а те не са никак малки. Пиесата вече веднъж е правена и ще се прави и в други театри. Но няма много хора, които да си "опитват перото" на тази територия, тъй като тук нещата са много близки до живота, до интересите на съвременния човек. Опасен е теренът. Точно затова ние трябва да подкрепим куража на автора с един творчески кураж от наша страна, за да защитим пиесата.

Обсъждането, което стана тук беше изключително интересно и аз не искам да правя изводи и обобщения. Смятам, че Художественият съвет с всички бележки, които бяха направени от изказалите се, подкрепя включването на пиесата в репертоара, пък някой ако е против, няма да бъде съден при евентуален неуспех на постановката.

Има думата Асен Шопов за сценографията. Много моля да се обясни много подробно и от техническа гледна точка какво се иска да се прави на сцената. Омръзна ми да се занимавам с проблеми, които са излишни и затрудняват театъра извънредн много, усложнява се работата по ателиетата, финансово-икономическия план, транспортаблно и т.н. Когато се прави техническа конференция всички тези неща

трябва да се огледат, да се уточнят и ако има нещо - да ми се докладва: колко ще тежи, може ли да се носи, къде ще се носи и т.н. Иначе, сметката, която е представена тук възлиза на около 15 000 лв. с хонорарите и е напълно приемлива, в рамките е на лимита за такава постановка, като "Обещай ми светло минало" и от финансова гледна точка повече няма какво да коментираме. Искам освен оценката, която трябва да се даде, да се направи като художествен декор, да ми се обяснят нещата и технически. Ще бъде ли лесен за сглобяване декора, тежък ли ще бъде?

АСЕН ШОПОВ - Само с две думи. Декорът се вписва в портала на сцената. Строи се на плафон (равен), няма никакви механизации и всичко, което предполага постановката не вижда от скицата.

(Показва скица на декора.)

Под, сценична кутия от тухлени стени, стълба с тераса само в дъното. Това тук еа трегерите (циментови) в стената и асма на четвъртата стена на тази кутия.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Каква е дълбочината на декора?

АСЕН ШОПОВ - Трите коли на сцената, което е осем метра.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Значи ли това, че само на точно определени сцени ще може да се строи декорът?

АСЕН ШОПОВ - На сцена с размери 9X9 метра ще може да се строи. Това нещо ще се закачва на чигите. Няма никакви манипулации и никакви техники, а това са кулиси с прозорци, врати.

ИНЖ. ИЛИЯ ДРАГНЕВ - Искате да кажете, че няма

движения на колите, няма промени с техниката, а иначе техниката ще се използва.

АСЕН ШОПОВ - Чигите ще се използват за повдигане на асмата, заедно с горния план.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Тоест, може да се построи сцена с габарити 9 x 9 метра?

ИНЖ. ИЛИЯ ДРАГНЕВ - Да, и на всички сцени с големи габарити. В това отношение няма проблеми.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Други въпроси има ли?

АТАНАС ВЕЛЯНОВ - Видял съм този декор и много ми харесва. Искам да попитам Асен Шопов и художника от какво ще бъдат направени листата на тази асма, защото ако се прави от хартия или от каширан плат, те много лесно ще се повредят, много скоро и ще се създадат проблеми. Ако може да се направят от някаква пластмаса с някаква матрица, за да служат по-дълго време.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ - Съюзът на художниците се противопоставя на изработването от пластмаси на цветя, било кич и с решение на Министерския съвет се забрани производството на тези артикули. Не могат да се правят от пластмаси.

ИНЖ. ИЛИЯ ДРАГНЕВ - Ние и не можем на сцената да качим пластмаса, противопожарната охрана е против.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - А ние от какво ще ги изработим?

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ - Ние сме изработили вече тези листа за асмата. Те са от плат импрегниран, за да бъдат твърди и с метална телена основа за здравина. Изработени са в ПУ "Мебел". Ще ви ги покажа, те са в

ателието.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Други въпроси, мнения?

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Не може ли по-малка асмичка да бъде. Тази ще ни обере премиалните - 4 000 листа!

АСЕН ШОПОВ - Малката асма е битово разрешение на въпроса, а това е таван на кутия!

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ - Трудно е така - на прима виста човек да говори за декор. Съжалявам, че не въвеждаме тази практика предварително да гледаме, да посъветваме, да се караме, да хвърлим провокация и т.н.

Сега е много трудно. У мен, например, възниква едно противоречие при възприемане на декора, което се заключава в следното. То е в две посоки. Изведнъж си казвам: това е вътрешния двор на къщата, на една постройка от типа на тези на Кольо Фичето, или на Хаджи Николина хана - толкова е грандиозна наистина! Защо е нужно да се затваря цялата сцена на Народния театър, както аз, например, направих това в "От ума си тегли", но това беше грандиозна, дворцова история - домът на Фамусов.

И тук се крие това противоречие - между голямата българска къща от една страна - има една конструкция, която е натурална по величина и която е истински внушителна, а от друга страна има стилизация. Целият двор е покрит с черги, което никъде го няма.

СЛАВКА СЛОВОВА - Това е вътрешността на къщата, това е интериорът - аз така го разбирам.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ - Дайте някакво обяснение, за да има смисъл да се изказваме. Има противоречие между мащаб и условност. Да се покрие цялото вътрешно простран-

ство в българска къща с черги, явно става дума за условност и стилизация, или пък тези изкуствени листа, които при всеки случай ще са си един изкуственяк.

Противоречието, според мен, е между мащаб, изкуственост и стилизация. Казвам това от уважение към вас, а то може на някого да звучи нелепо.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА - Възприемам декора обобщено, а не битово, в никакъв случай. Може би това е и хубавото на декора, защото Асен ще се опита да погледне на пиесата от друга страна, не толкова конкретно, колкото тя е написана. Имайки предвид точно това, искам само да обърна внимание за цвета на стените. Не ми се иска да бъде точно това кафяво. Малко ми стои като стени на затвор. Може би друг нюанс на кафявото трябва да се потърси, може да бъде избеляла тухла, за да не създава впечатление за вътрешен двор на затвор. Не бива да се получава това.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ - Още нещо бих искал да кажа. Тук се говори, че това е истинският живот, къс от живота, правдивост, а ми се показва този живот чрез една стилизация. Това е вътрешно може усещане.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА - Аз също го възприемам декора като една стилизация, много красива, много естетична, красив е декорът. Аз все пак си оставам на старото мнение, на което бях в началото на обсъждането. (Смях.) Но щом говорим за този човек, че е принципен, честен, защо тази къща ми прилича на резиденция с вътрешен двор. Моля режисьорът и художникът да обяснят.

Иначе естетически много добре въздействува, замисълът е красив и дано бъде добре изпълнен. Но малко ми "се бори" с тази фигура, дето не раздава места, пък вижте какво си е построил.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ - Мисля, че декорът не изразява характера на пиесата и на главния герой специално, който живее, мисли, действа в тази среда. Нужно е нещо по-натурно, по-делово, като пак си има своята красота. Това е моето впечатление.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Давам думата на Стефан Савов да обясни замисъла.

СТЕФАН САВОВ - Голяма част от вас, предполагам, вече са гледали постановката на Пловдивския театър...

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ - Не всички.

СТЕФАН САВОВ - Аз също не съм я гледал, но ми беше разказана подробно, с абсолютно натурното присъствие и решение на сценичното оформление. Като се изходи от пиесата и от намеренията на режисурата тук при нас ние правим опит (ако се загледате внимателно в детайлите) - това е една незавършена къща. Тя не случайно е на тухла и тук няма никакъв възрожденски елемент. Това е един от най-елементарните и грозни строежи като архитектуроника, като присъствие, като архитектурен елемент, акцент, детайл. Стълбата е заголена абсолютно, както е излят бетон, стълбите са необработени, има един парапет от най-елементарно желязо, вратите са на дограма, небоядисвани, присъствуват в най-казионната, елементарна форма, която се среща на пазара като готова конфекция - така наречената дограма.

Тоест, красивият момент може би идва от тези импресивни петна, които съм нахвърлял, за да подскажат евентуално за онова осветление, което отгоре ще се провира през асмата.

Така скроен декора не носи впечатление на широта и помпозност, или може би илюзията се получава само при гледане на скицата, а на сцената този декор трябва да донесе обратното решение - за натуралната среда, където ние ще играем пиесата. Защото пиесата при Асен Шопов в никакъв случай няма да се хлъзне именно по тази натурална разработка на нещата, която е била, доколкото знам, в постановката на Пловдивския театър.

ИНЖ. ИЛИЯ ДРАГНЕВ - Там имаше пясък, чешма, плочи.

СТЕФАН САВОВ - Ако направим една малка, натуроподобна асма, или къща, която ще влезе в логиката, че този честен човек не си е построил къща, а всичко е раздал, това е една тема, с която е на дребно да се занимаваме. Ние търсим емоционалните, моралните стойности в този условен интериор. Ако се погледне внимателно, той е смесен. Това е едновременно и интериор и екстериор. Уж е двор, а има полилей, уж онова са стаи, а се вижда небе с облаци, които ще се движат след това и ще се видят звездите. Изведнъж нещата ще се смесят и ще станат малко абсурдни на места, където ще има, уверявам ви, такива места в пиесата, където този декор ще изведе в друг план, в други стойности нещата, а не в техните абсолютно принизени, битови присъствия. Най-лесно за един художник дори с петгодишен стаж в театъра да изгради един такъв полуградски-полуселски декор. Други са нашите намерения, доколкото сполучим,

Да се надяваме, че осъществим намеренията си, въпреки че тук обсъждането на декора започна от стойността на листата на асмата, това все пак е въпрос за техническата конференция, която допълнително ще направим. Това исках да кажа по проекта. Ако иска режисьорът Асен Шопов да даде още разяснения, да допълни нещо.

АСЕН ШОПОВ - Усещането за резиденция е противоположано. Това е най-травиалната селска къща в буквален размер - осемте метра пространствено решение са точно двете стаи. Това е третиране на полско село, Пловдивско, например, където няма никакви нюанси, никакви различия в къщите - тухлени, двуетажни, неизмазани сгради.

Тоест, тази съвременна селска къща, която е в конфликт с типичната българска национална архитектура с присъствие на естетика, изключена като присъствие в новите селски строежи.

Тук естетиката се компенсира от присъствието на асмата и независимо от очевидно обозначената импресия на осветлението, тя е търсена, тя трябва да бъде красива. Светлината през асмата трябва задължително да направи сценичното пространство красиво.

Усмивката настъпи когато вие дешифрирахте хода на решението, което тук е интериор-екстериор. Смесено. Това е и лекоабсурдният характер на пространственото решение.

Това са черги и затвореното пространство ме кара да се чувствавам вътре в стаята. Асмата и небето зад прозореца ме карат да се чувствавам на двора. Ще мина през вратата и ще вляза в къщата, а прозорецът вече гледа навътре. Тази тема нарочно е търсена, за да се внуши смеси-

цата, движението на мисълта вътре-вън, нещо отвън, което изглежда така, и нещо отвътре, което е. И вътре и вън.

Има ход, който трябва да очакваме да се реализира в движението на представлението и в играта на осветлението, което трябва да дискредитира отделните сцени като единство във времето. Тоест, единството на място е заредено и едни и същи сцени, реални сцени, например един диалог на маса може да започне на нощно осветление и да завърши на слънчево, дневно осветление. Тоест, времето и действието няма да бъдат единни. Двата часа или двата дена, в които се развива пиесата, а в много моменти през нощта и през деня са по-разширени като време. Другото присъствие - на портата, на тоалетната на двора, на полилея, асмата и чергата, трябва да донесат този абсурден нюанс, който, според мен, съществува някъде в пиесата.

Това е единият подход към пиесата, който ние сме избрали, обратен на битовото третиране на пиесата, което е показано в Пловдивското представление и то не защото искаме да избягаме от него, а защото очистването от бита, обобщеното решение на търсене на пиесата, трябва да доведе до другите нейни измерения.

Тоналността в случая е условна. Тя е на скицата. Това е натурално третиране на тухлата, на стена намазана, такава, каквато е, а осветлението ще акцентира до степен на убедителност, приемливост и естетически издържан декор.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - Има ли други изказвания?
Няма. Приключваме с декора.

Утвърждава се бюджета на план-сметката на постановката. Трябва да се говори с режисьора и художника за тези железни конструкции, Панков и Драгнев.

По втора точка от дневния ред искам да информирам Художествения съвет, че имаме втората пиеса на Станислав Стративев, но в момента има едно непреодолимо затруднение във връзка с разпределението. Има несъгласуваност с това разпределение, защото нашето желание е да вървят двете постановки заедно. Има един проблем също за млад актьор отвън, за нас в момента е много трудно да го решим. Въпросът ще стигне до Художествения съвет, защото за Народния театър се въвежда конкурсно начало за нанначаване на млади актьори. От сега нататък това ще става с конкурс, а условията на конкурса ще се обсъдят.

Това затруднение през следващата седмица ще се постарая да го изясня.

Нашата първа задача сега е да пуснем тази постановка, която от вторник или от сряда ще може да започне репетиции.

В понеделник в 9 ч. ще имаме заседание с четиримата режисьори, партийния секретар, съюзният председател е зает - ще бъде в Стара Загора, и Банчо Банов, за да се разберем по тези въпроси, свързани с разпределението. Трябва да имаме една позиция преди да поставя въпроса в Комитета. Имаме заглавие и за голяма и за камерна сцена.

През идващата седмица нещата ще бъдат уточнени.

По въпроса за младия артист ще разговарям с др. Гюрова и др. Йорданов.

Вероятно във вторник или най-късно в сряда ще има заседание на Художествения съвет за разпределението на "Обещай ми светло минало".

Това е по точка "разни". Има ли други въпроси?
Закривам заседанието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Д. Фучеджиев)

Стенограф:

(Д. Павлова)

ЦКО - СО "Т И Р"

тел.: 83-18-31

83-22-39

